

ИМИТАТИВЕН ВЕНЕЦИАНСКИ ДУКАТ (ЦЕХИН) С ТУРСКА КОНТРАМАРКА ОТ 70-ТЕ – 80-ТЕ ГОДИНИ НА XVII ВЕК

Николай МАРКОВ

През лятото на миналата 2017 година, при събиране на рапани от морското дъно в акваторията на с. Лозенец, Бургаско, на дълбочина около 9 м, била намерена част от товара на кораб, потънал вероятно някъде в края на XVII век. Между разнообразните предмети, разпилени по морското дъно, били открити 93 бр. златни и сребърни монети, всичките от XVII в.¹ Може да се предположи, че по време на потъването на кораба, монетите са били в горяла кесийка от органична материя (плат или кожа). Вследствие на това те са се слепили и това е помогнало да не се разпилеят. Не е сигурно доколко откривателите на товара са съумели да издирят и приберат всички монети, но това, което е постъпило от тази находка е във фонда на обществената колекция „История на котвата“ в гр. Ахтопол. Между така описаните монети особено място заема златна венецианска монета – цехин, с името на дожа на републиката Доменико Контарини (1659 – 1675 г.), върху която е нанесена турска контрамарка (инв. № ОКИК М 0044/2017) (**табло XLIX 1**). Както е традиционно за този тип монети, емитирани от Венеция със сравнително малки промени от 1284 г. до 1835 г., върху лицевата страна и на представяния тук образец е изобразена фигурата на изправен фронтално благославящ Исус Христос, обхваната от бадемовидна мандорла, оформена от 16 звезди, обрамчени от псевдоперли, придружена от следния околоръстен надпис: SIT·XPE·DAT·Q·T·V/REGIS·ISTE·DVCA (*Sit tibi*

¹ Според предоставените ми сведения, тази находка съдържа 2 цехина (единият е обект на настоящото съобщение, а другият е също на Доменико Контарини, но без контрамарка), 1 полски орт, 47 флорина на холандските провинции и на Свещената империя, 27 льовендаалера, 6 половинки льовендаалера и 11 акчета (някои от които пробити). Поради дългия си престоя в морската вода, повечето от монетите са кородирали и надписите на голямата част от тях се четат трудно. Въпреки това датите на някои от тях се виждат добре. Най-късната разчетена дата е върху флорин, емитиран през 1683 г. Това е особено важно, защото макар и с известна несигурност, тя датира находката най-общо преди 1700 г.

*Christe datus, quem tu regis, iste ducatus*²), а на опаковата – изправеният покровител на републиката св. Марко, подаващ знаме (гонфалон) на коленичилиия пред него дож, обозначени със следните, разположени кръгово надписи: DOMIN·CONT/S·M·VINITV; под знамето, в колонен надпис DVX. Теглото на тази монета е 3.48 г, а диаметърът ѝ – 21,8/21,9 мм. Освен това, тя видимо³ е изработена от високопробно злато, но поради сгрешения надпис, придружаващ образа на св. Марко (правилният е S·M·VENET(I)), тази монета трябва да се отнесе към групата на имитативните анонимни венециански цехини, които през периода циркулирали масово в Леванта, където най-вероятно били и изработвани. Тъй като местата на производство на тези имитации не са познати⁴, в научната литература те се обозначават най-общо като „левантински имитации“⁵. Поради обстоятелството, че тези имитации нерядко били изработени от нископробно злато, а на пазарите циркулирали и значителен брой фалшификати – от сребро или мед с тънка позлата, изглежда, че османските власти периодично нареждали за преглеждането им. Долнопробните екземпляри били претопявани, а пълноценните били контрамаркирани и връщани обратно в монетната циркулация. Върху известните три типа контрамарки (**табло XLVIII i**) се чете надписът на арабски *Ṣaḥḥ* (*Ṣaḥḥ*), истинска, добра [монета] (**табло XLIX 2**) (Bordeaux 1910, 120)⁶. Времето на контрамаркирането на тези монети не е установено със сигурност, но подобни контрамарки са известни от златни венециански монети, датирани в широките граници от 60-те

² *Нека о, Христие, бъде твое това херцогство/ducatus, което управляваш.*“ Произходът на изразът не е добре изяснен, но се предполага, че е бил включен във венецианска църковна служба в прослава на св. Марко или такава, с която е бил честван дожът/dux (Stahl 2000, 303).

³ Публикувам монетата по снимката ѝ, предоставена ми от приятеля ми Пламен Крайски, на когото тук най-горещо благодаря. На него дължа и сведенията за нахождката.

⁴ От няколко документа от втората половина на XV век се разбира, че имитации на венецианските златни монети били произвеждани, поне по това време, в най-големите османски монетарници – Константинопол, Адрианопол и Серес (Beldiceanu 1960, I, 65-66, 154-156; в превод на български тези документи са публикувани у Марков 2014, 2. 8-9; 21-23). От израз в първия, публикуван от Никоара Белдичяну, документ (малко след 1456 г.) става ясно, че такива са били произвеждани и на други места („Ясаkdжията ще арестува всеки, който прави или е наредил да бъдат правени флорини на друго място извън монетарницата и ще уведоми Портата за това.“); за това монетно производство виж по-подробно у Babinger 1966, II, 113-126; на с. 125 се споменават и контрамарките – най-ранната, позната на Бабингер, контрамаркирана от турците венецианска златна монета, е на жожа Паскуале Чигоня (1585-1595 г.). Освен в Константинопол, имитации на венецианските цехини били произвеждани и на други места в района на източното Средиземноморие, дори на север от Дунав, вероятно в Молдавия (Beldiceanu 1960, I, 174-175; виж тук и бел. 19).

⁵ Виж за тях по-подробно у Ives 1954, 25-28. Кратки бележки могат да се прочетат също и у Hasluck 1921, 47-48.

⁶ При по-ранния му прочит, този надпис е осмислен от големия ориенталист Алфонс Белен като „проверка“, „контролна марка“. Според Белен, всички венециански дукати (цехини), които циркулирали по османските пазари успоредно с турските златни монети, трябвало да бъдат маркирани по този начин (Belin 1865, 14).

години на XVI (1559 – 1567) до края на 70-те години на XVIII в.⁷ Най-многобройни са обаче контрамаркираните цехини от времето на дожа Доменико Контарини (1659 – 1675 г.) и следходниците му Николо Сагрето (1675 – 1676 г.) и Алвизе Контарини (1676 – 1684 г.) (Bordeaux 1910, 121; Wilski 1995, 294-295). Точно това обстоятелство е дало основание да се предположи, че най-масовото контрамаркиране на венецианските цехини в Османската империя е било извършено с голяма вероятност непосредствено преди средата на 80-те години на XVII в.⁸, т.е. ако не точно по времето, когато от левантийските пазари започнало изваждането от курс на огромните количества непълноценни луиджини (имитативни или фалшиви френски монети и техни подобия от 1/12 екую), с които те били залети (по-подробно у Марков 2017, 247-276, L-LII)⁹, то по съвсем близко до него време. Това наблюдение не трябва да изненадва, защото през 1686 г., несъмнено във връзка с Венецианско-турската война (1683 – 1699 г.), била издадена заповед (арз) за забрана на употребата на венецианските цехини в Османската империя (виж приложението). Тези действия предхождали голямата монетна реформа, проведена от султан Сюлейман II (1687-1691 г.), когато масово ползваните стари златни монети били превръщани в украшения и започнало производството на по-едри сребърни монети (Darley-Doran 1995, 229), изработвани чрез специално закупени топкови преси (Sahillioğlu 1999, 83-103). Преустановеното производство на златни турски монети (султаниета или шерифета, в основата на чиито стандарти бил венецианският цехин) било възобновено през 1697 г. с емитирането на нови типове, стоящи също близо до стандарта на венецианските монети (Ramuk 2000, 167).

Контрамарките върху цехините били полагани изключително в полето зад образа на коленичилиия дож, където се намира контрамарката и на монетата от находката от с. Лозенец. Познати са обаче

⁷ Виж по-подробно у Wilski 1995, 295-297 (за дожа Джироламо Приули). В значително по-новата работа на Аурел Вълку „Османските монети в румънските държави в периода 1687 – 1807“ е развита идеята, че контрамаркирането на венецианските цехини е било извършвано през един продължителен период – от времето на султан Мехмед IV (1648 – 1687) до това на султан Ахмед III (1703-1730) (Vilcu 2009, 39-44).

⁸ Според някои изследователи, съобразно текст от хрониката на Сияхдар, се предполага, че заповедта за контрамаркирането им е била издадена през април 1688 г. (виж по-подробно у Fritz Rudolf Künker 2012, 23). Според Ханс Вилски обаче, текстът на Сияхдар не обяснява относителната рядкост на контрамарките, набити върху цехините на Маркантонио Джустиниани (1684 – 1688 г.), поради което той смята известието на Сияхдар за несигурно и приема, че контрамаркирането е било завършено вероятно в първата година на управлението на Маркантонио Джустиниани, т.е. през 1684/85, а от април 1688 г. била издадена заповед, забраняваща курсирането на неконтрамаркирани цехини (Wilski 1995, 294). За съжаление аз самият нямам под ръка текста от хрониката на Сияхдар, за да мога да го коментирам.

⁹ Контрамарките, полагани върху луиджините, носят годината (10) 80 по Хижда, която започнала от 1 юли 1669 и свършила на 20 май 1670 г. (Wilski 1995, 301).

и екземпляри с по две контрамарки. Те са едва няколко броя¹⁰, между които има и цехин на Доменико Контарини, на който втората контрамарка е положена върху образа на св. Марко¹¹. Не е уточнено дали набиването на втората контрамарка не бележи следходна османска кампания за прочистване на пазарите на държавата от непълноценните монети¹².

Трябва да се спомене още, че намирането на контрамаркиран по нареждане на османските власти венециански цехин по българското черноморско крайбрежие, доколкото знам, се случва за пръв път. Поне аз не съм попадал на известие за такава находка в българската нумизматична литература. Разпитването ми и на мнозина частни колекционери също не доведе до положителен отговор¹³. В румънската научна литература също не намирам публикуван нито един подобен екземпляр. Знае се също, че подобни монети отсъстват в континентална Гърция (Bordeaux 1910, 122-123), а в Италия и във Франция те се намират изключително в частни колекции, при това голямата част от тях произлизат от Леванта (Bordeaux 1910, 123). Това превръща новопостъпилия във фонда на обществената колекция „История на котвата“ в гр. Ахтопол екземпляр в особено ценен и рядък експонат¹⁴. Той е едно много вероятно свидетелство за левантийския произход на кораба, в чийто товар е бил намерен, но в това няма нищо изненадващо. Търговските връзки на нашите черноморски градове са били винаги особено активни със земите от Близкия Изток¹⁵. Единствените, познати ми, публикувани екземпляри с подобни контрамарки произлизат от района на Северното Черноморие. Това са

¹⁰ Ханс Вилски споменава единични бройки от времето на дожовете Джироламо Приули (1559 – 1567), Николо да Понте (1578 – 1585) и Силвестро Валиер (1694 – 1700) (Wilski 1995, 297).

¹¹ Виж този екземпляр в каталога на изложбата *Venezia e Istanbul* 2010, 146, II. 51.

¹² Интересна хипотеза, обясняваща набиването на вторите контрамарки виж у Fritz Rudolf Künker 2012, 23. Според нея монетите с една контрамарка отговаряли на монетния стандарт на Ибрахим Челеби, а тези с двойната – на този на Керифи. Това обаче не намира потвърждение в реалния монетен материал. За пример ще дам две монети на Доменико Контарини – и двете с диам. от 22 мм, и двете с тегла от 3,40 г (виж данните за тези монети в каталога *Venezia e Istanbul* 2010, 146, №№ II. 50; II. 51).

¹³ Според спомените на един от тях преди около десетина години в Софийския клуб на нумизматите са били показвани няколко подобни екземпляра, към които обаче никой не проявил интерес. За съжаление и никой не е проявил любопитство да разбере какъв е бил произходът им, дали са били намерени у нас или са били донесени от чужбина. Днес тези монети са в неизвестност.

¹⁴ Рядкостта е относително качество, но за да може читателят да добие представа за ценността на представената тук находка, ще спомена например, че в изключително богатия Унгарски национален музей в Будапеща, контрамаркираните венециански дукати са само 3 броя, от които единият изглежда е загубен (Gyöngyössy 2014, 10).

¹⁵ За това впрочем свидетелства и значителният брой на имитативните левантийски цехини, намерени у нас и в Румъния. За съжаление в нашата литература няма сериозни публикации върху тези находки. Що се отнася до онези от Румъния, изглежда, че най-късните са от времето на Доменико Контарини (Lungu 1979, 149-151). Доколкото знам обаче, в Румъния не са намирани контрамаркирани екземпляри.

един случайно намерен през 2005 г. в Одеска област образец, несъмнен фалшификат на цехин (фуре) на Доменико Контарини¹⁶, един цехин, изработен по прототип от времето на дожа Алвизо Контарини (1676 – 1683 г.) (**табло XLIX 3a**) (Бойко-Гагарин 2015¹, 141) и още един, отново фалшив цехин (фуре), върху който се чете подобие на името на дожа Маркантонио Джустиниани (1684 – 1688), намерен в Крим (**табло XLIX 4a**) (Бойко-Гагарин 2015², 102-103; 111). Изглежда, че тези три фалшиви монети (на двете ядрата са от сребро, а на третата – от посребрена мед, след което са били тънко позлатени) били контрамаркирани не с официални контрамарки, каквото е предположението на Андрей Бойко-Гагарин (Бойко-Гагарин 2015², 102-103; 111), но и самите контрамарки били фалшиви¹⁷. За сравнение давам изображенията на два от образците с автентичните контрамарки, положени върху оригинални монети (**табло XLIX 3b и 4b**). Ако се съди по една бележка в научната литература, изглежда, че в района на Северното Причерноморие са намирани и други контрамаркирани цехини от XVII век (Кокоржицкая 2013, 38). Изказва се и предположението, че по това време имитации на венециански цехини¹⁸ са били произвеждани в молдовански монетарници (напр. тази в Сучава) (Кокоржицкая 2013, 38), което обаче остава една, поне за момента, трудна за доказване хипотеза¹⁹.

Сигурно е обаче, че събирането на подобни монети или поне на сведенията за тях и систематизирането на положените върху тях контрамарки могат да дадат допълнителна богата информация за монетната циркулация на Балканите в един от най-обърканите от гледна точка на местното монетно дело периоди. Надявам се, че с настоящите си бележки съм предизвикал интерес у колегите си, които призовавам най-горещо да преровят монетните си сбирки и да оповестят чрез публикациите си за евентуално наличие в тях на такива, очевидно подценявани монети.

¹⁶ Не разполагам с изображение на тази монета, тъй като докладът на Татяна Кокоржицкая, в който тя е представена, все още не е публикуван. Известие за нея имам от сборника от резюмета от съответния симпозиум, на който е било оповестено за находката: Кокоржицкая 2013, 37-38.

¹⁷ Ханс Вилски не е познавал тези находки, в които монетите са несъмнено фалшиви, поради което в труда си за турските контрамарки записал, че всички контрамарки, набити върху сребърни дукати (т.е. фурета), са модерни фалшификати (Wilski 1995, 298).

¹⁸ За единични находки на имитативни и фалшиви венециански цехини, намерени по Северното Черноморие от края на XVII в., виж у Custurea, Dima, Talmațchi, Velter 2007, 252-253, п. 14. В работата се отбелязва, че венецианските монети в Добруджа от последната четвърт на столетието са твърде редки находки.

¹⁹ Виж напр. у Condurachi 1943, 228-237, в която работа авторът по повод на два цехина, намерени на антикварния пазар – единият – имитативен, а другият – фалшив, и още четири подобни екземпляра, съхранявани в Нумизматичния кабинет на Румънската академия, опитва да развие идеята, че те са произведени вероятно в монетарницата на Сучава. Липсата на други сериозни сведения и отсъствието на повече паметници не му позволяват обаче той да утвърди хипотезата си.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Писмено изложение на г-н Жиарден, посланик на Негово Величество при Османската порта, за да служи за инструкции на драгомана Фонтон, при разговорите му върху делата, които той трябва да обсъжда с Великия везир в Белград²⁰:

„... Що се отнася до изтеглените от обръщение венециански цехини, той ще представи първо пред Мавро Кордато²¹ и след това пред везира, след като са го съгласували заедно, това, че посланикът и г-н Фабр, търговски агент, натоварен в това си качество с постъпленията и разходите на общите пафи на френската нация, които като не са намерили такива удобни монетни видове като венецианските цехини, които нямат нужда да бъдат претегляни като шерифетата, са се снабдили с [такива на стойност] повече от 100 хил. пиастра, от което те ще понесат значителна загуба, ако бъдат принудени да ги отнесат до топилнята²² (т.е. на мястото, където се правят монети); поне да бъде получена точната им стойност, като им бъдат дадени в замяна цехини шерифета, без да ги карат да заплащат никаква монетна такса, наричана мирийско право²³.

За целта той ще поиска нареждане съобразно приложения арз, чрез което ще бъде разрешено на споменатия г-н Фабр да нареди да му бъдат направени в Константинополската монетарница от началниците и служителите ѝ цехини шерифета за 100 хил. пиастра от злато със същата чистота на метала, без да карат речения г-н Фабр да заплаща каквото и да е мирийско право. Това не може да бъде отказано на посланика, още повече, че везирът е предоставил такова право за още по-голяма сума на посланика на Англия, след като той му е разрешил да нареди да му направят подобни от недобра сплав, без да заплаща мирийско право; понеже посланикът на Франция не иска това изключение, освен за да избегне загубата, която ще понесе неизбежно в размер от повече от 6 процента като прави цехини шерифета. Реченият Фонтон може да се позове на нареждането, предоставено за англичаните, което трябва да се намира в регистрите им, за да докаже тази истина. ...“

²⁰ Преводът е направен според запис от 4 февруари 1687 г. в дневника на френското посолство, съхраняван в Bibliothèque nationale de France (BnF), Département des Manuscrits, Français, Ms 7167, fol. 218v-219v).

²¹ Става дума за Александър Маврокордато, велик драгоманин на Високата Порта от 1673 до 1709 г. (по-подробно за него у Samariano 1970).

²² В оригинала „au billon“. През XVII – XVIII в. с названието се обозначавало мястото, където били отнасяни изтеглените от обръщение или непълноценните монети.

²³ Т.е. държавно право.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА:

- Бойко-Гагарин 2015¹:** А. С. Бойко-Гагарин. Кустарные подделки венецианских средневековых монет в Северном Причерноморье. – Нумизматические чтения государственного исторического музея 2015 года, памяти Нины Андреевны Фроловой (24.01.1936 – 20.10.2015). Москва, 2015, 138-142.
- Бойко-Гагарин 2015²:** А. С. Бойко-Гагарин. Фальшивые монеты Османской империи XV-XIX веков в Северном Причерноморье. – Дриновски Сборник. VIII. Харьков-София, 2015, 95-115.
- Кокоржицкая 2013:** Т. Кокоржицкая. Находка фальшивого венецианского цехина на территории Одесской области. – Al XIV-lea simpozion de numismatică. Programul și rezumatele comunicărilor. Chișinău, 25 – 29 septembrie 2013, 37-38.
- Марков 2014:** Н. Марков. Султански фермани и височайши заповеди по организацията на монетното дело в европейските предели на Османската империя през втората половина на XV век. – Нумизматичен бюлетин, кн. 2. София, 2014, 7-32.
- Марков 2017:** Н. Марков. Кратки бележки за „левантинските“ френски монети и техните подражания от 50-те и 60-те години на XVII в. и техния прием в Османската империя. – Нумизматика, сфрагистика и эпиграфика 13, 2017, 247-276.
- Babinger 1966:** Fr. Babinger. Contraffazioni ottomane dello zecchino veneziano nel XV secolo. In: Aufsätze und Abhandlungen zur Geschichte Südeuropas und der Levante. Bd. II. München, 1966, 113-126.
- Beldiceanu 1960:** N. Beldiceanu. Les actes des premiers sultans, conservés dans les manuscrits turcs de la Bibliothèque Nationale a Paris. T. I. Paris – La Haye, 1960.
- Belin 1865:** [A.] Belin. Essais sur l'histoire économique de la Turquie d'après les écrivains originaux. Paris, 1865.
- Bordeaux 1910:** P. Bordeaux. Les sequins vénitiens contremarqués de caractères arabes. – Rivista italiana di numismatica XXVIII. Milano, 1910, 119-126.
- Camariano 1970:** N. Camariano. Alexandre Mavrocordato. Le Grand Drogman. Son activité diplomatique (1673 – 1709). Thessalonique, 1970.
- Condurachi 1943:** E. Condurachi. *Monete veneziane battute in Moldavia*. – *Revue historique du Sud-Est Européen*, t. XX. Bucarest, 1943, 228-237.
- Custurea, Dima, Talmațchi, Velter 2007:** G. Custurea, M. Dima, G. Talmațchi, A.-M. Velter. Coins Hoards of Dobrudja. I. Contsanța, 2007.
- Darley-Doran 1995:** R. E. Darley-Doran. 'Othmānli. – The Encyclopedia of Islam. Vol. VIII. Leiden, 1995.
- Fritz Rudolf Künker 2012:** Fritz Rudolf Künker GmbH & Co. Münzen des Ottomanischen Reiches, Teil 2. Auktion 210. 18 Juni 2012, Osnabrück.
- Gyöngyössi 2014:** M. Gyöngyössi. Oszmán ellenjegy velencei dukátokon. – *Az Érem* 70, 2 szám. Budapest, 2014, 10-12.
- Hasluck 1921:** F.W. Hasluck. The Levantine Coinage. – The Numismatic Chronicle and Journal of the Royal Numismatic Society. Fifth Series. Vol. 1, No. 1/2, 1921, 39-91.
- Ives 1954:** H. Ives. The Venetian Gold Ducat and its Imitations. New York, 1954.
- Lungu 1979:** R. Lungu. O moneda de aur descoperită la Orașul de Floci. – *Cercetari numismatice* 2, 1979, 149-151.
- Pamuk 2000:** Ş. Pamuk. A Monetary History of the Ottoman Empire. Cambridge (Cambridge University Press), 2000.
- Sahillioğlu 1999:** H. Sahillioğlu. Studies on Ottoman Economic and Social History. Istanbul, 1999.
- Stahl 2000:** A. M. Stahl. Zecca: The Mint of Venice in the Middle Ages. Baltimore – London, 2000.

Venezia e Istanbul 2009: Venezia e Istanbul in epoca ottomana. 18 novembre 2009 – 28 febbraio 2010. Ed. Electa. Milano, 2009.

Vîlcu 2009: A. Vîlcu. Moneda otomană în Țările Române în perioada 1687 – 1807. Braila, 2009.

Wilski 1995: H. Wilski. Countermarks on Ottoman Coins. Gütersloh, Germany: Münzhandel und Verlag B. Strothotte, 1995.

ТЕКСТ КЪМ ИЛЮСТРАЦИИТЕ:

Табло XLVIII i. Турските контрамарки по венецианските цехини – а) по Н. Wilski; б) по Fr. R. Künker.

Табло XLIX 1. Контрамаркиран цехин с името на Доменико Контарини, съхраняван във фонда на обществената колекция „История на котвата“ в гр. Ахтопол.

Табло XLIX 2. Надписът от контрамарките, осмислен чрез арабски като *Şahh* (*Çahh*), истинска, добра [монета], според P. Bordeaux.

Табло XLIX 3а. „Контрамаркиран“ фалшив цехин, изработен по прототип от времето на дожа Алвизо Контарини (1676 – 1683 г.), по А.С. Бойко-Гагарин.

Табло XLIX 3б. Оригинална контрамарка върху автентичен цехин на Алвизо Контарини.

Табло XLIX 4а. Фалшив цехин с фалшива контрамарка с името на дожа Маркантонио Джустиниани (1684 – 1688), намерен в Крим (по А.С. Бойко-Гагарин).

Табло XLIX 4б. Оригинална контрамарка върху автентичен цехин на дожа Маркантонио Джустиниани.

IMITATIVE VENETIAN DUCAT (ZECCHINO) WITH A TURKISH COUNTERMARK FROM 1670-IES – 1680-IES

Nikolay Markov

(Summary)

In the summer of 2017 in the aquatory of Lozenets village, Burgas region, the remains of a ship were found at a depth of about 9 m. It was probably sunken in the late 17th c. Among the various objects scattered on the seabed, 93 golden and silver coins were also taken to the shore, all of them from the 17th c. The finds entered the depot of the Anchor History Public Collection in the town of Ahtopol. A golden Venetian zecchino takes a special place among them bearing the name of the Doge of the Republic Domenico Contarini (1659-1675), and a Turkish countermark struck over it (Inv. N ОКИК М 0044/ 2017). The coin is 3,48 g in weight, and 21,8/

21,9 mm in diameter. It is minted of high-sample gold, but due to the erroneous legend accompanying the image of St. Marco, the coin should be related to the group of the imitative anonymous Venetian zecchinos most likely made in the Levant. Often, imitations were made of low-grade gold, and many counterfeits from other alloys were also circulating in the markets; for that reason the Ottoman authorities periodically ordered to check them. The low-grade pieces were re-melted and the qualitative ones were countermarked and returned back to the coin circulation. These countermarks bear the legend of *Şahh* in Arabic – a real, good [coin] as the countermark on the piece from Lozenets says as well. After an analysis of the similar coins from the epoch known to me, I have come to the conclusions as follows: 1. Venetian zecchinos of qualitative gold bearing similar countermarks are very rare to appear in Southeastern Europe and the new coin is the only one piece from Bulgaria known to me; 2. It was countermarked just before the mid 1680-ies; and 3. The appearance of this coin along the Bulgarian seashore is most probably an indication of a Levantine origin of the ship in whose cargo it was found.

Табло XLVIII

Sah 01 [33]		 <i>ṣaḥḥ</i> It is correct; it is good	 enlarged 2×	Ducats of Venice
Sah 02 [33]		— see above —	 enlarged 2×	Ducats of Venice

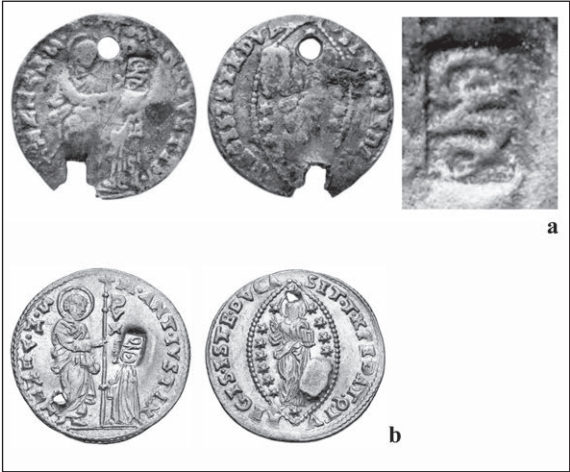
a

		
Typ 1	Typ 2	Typ 3

b

2

4

